

• ASTERKO GAIA •

Euskara-gaitasun agiriak Euskaratik salbuesteko plana

Dekretu zirriborroa aurkeztu zuen Eusko Jaurlaritzak joan den udazkenean. Euskara ziuertagiriak aurkeztetik –eta horiek lortzeko azterketak egitetik– salbuetsiko ditu ikasle asko. Ikusi dugunez, dekretuaren kontrako ahots eta iritziak bat baino gehiago dira.

MIEL A. ELUSTONDO

DANI BLANCO

EGA eta bestelako euskara azterketak prestatzera doa jende asko euskaltegira. Irudian, Donostiako euskalategi bat.

JOAN DEN URRIAREN 3AN irakurri genuen berria. Euskaraz ikasi duten ikasleak hizkuntza horren ezagutza bermatzeko agiriak aurkeztetik salbuetsiko ditu Eusko Jaurlaritzaren dekretuak. Ikastorduen erdia euskaraz egitea erabiliko du langa Gobernuak –ikus 6. orrialdeko koadroa–.

EAEko Hezkuntza sailburu Isabel Celaák eta Kultura sailburu Blanca Urgellek egun hartan egindako agerraldian adierazi zutenez, ISEI Irakas Sistema Ebaluatu eta Ikertzeko Erakundeak 2004. eta 2006. urteetan egindako ikerketak oraingo dekretua sustengatzera datoz. Alta, ikerketa

Ikasle guztiak zaku berean sartzten dira. "Ezin dira Gasteiz eta Aulesti konparatu, adibidez". Dekretuak ez du aintzat hartzen inguruko egoera soziolinguistikoa

horien arabera, ikasle gehienek Lehen Hezkuntzako 6. mailan B1 maila gainditzeko moduko ezagutza izaten dute, eta DBH bukaeran B2ra heltzen dira. Dekretuak bukatu berriko eragina izango duela ere esan zuen Hezkuntza sailburuak, eta, horrela, 2008ko apirilaren 16tik aurrera lortutako titulu guztietan izango duela eragina. Inondik ere, egun horretan homologatu zituzten Eusko Jaurlaritzaren tituluak eta Hizkuntzen Europako Erreferentzi Marko Bateria- tuak seinatzen dituenak.

Kontrako iritzien arabera, ikasketen truke tituluak eman beharrean ikasleak titulu horiek aurkeztetik salbuetsi nahi ditu Jaurlaritzak. Aldiz, tituluak ematea baino bide egokiagoa eta "normalizatzaileagoa" dela esan zuen Kultura sailburuak. Hezkuntza arduradunak gaineratu zuen dekretuarekin euskaraz ikasten duten ikasleenganako "injustizia" amaituko dela, euskaraz ikasi ostean ez zaielako maila frogatzeko eskatuko, gaztelaniarekin horrelakorik ez dela gertatzen. Dekretuak ikasle askorentzat "askatzea" ekarriko duela, "asko orain dirua eta denbora xahutu behar dutelako euskara maila frogatzen". Laster etorri ziren beste-lako iritziak, euskararen aldeko normalizazio lanean gogorren ari diren sektoreetatik etorri ere.

Euskaratik salbuesteko dekretua

Esaterako, gaiari lotu zitzaion Lionel Joly *Jakin* aldizkarian egin ohi duen analisisan. Iraila-urriko 186. zenbakitik ari gara, non *Udazkeneko saltsa soziolinguistikoa* izenburupean idatzi baitzuen Jolyk: "Euskara normalizatzen ari da, euskararen egoera soziolinguistikoa normalizatzen ari da, hori da Eusko Jaurlaritzaren azken dekretuaren aurkezpenetik atera daitekeen ondorioa". Dekretuaz ari, eta "euskaratik salbuesteko dekretuaz" ari zela idatzi zuen, eta gaineratu: "Euskara salbuespen egoeratik atera nahi bada, esan nahi du euskararen egoera normala ez zela eta dekretu bidez gauzak normalizatuko direla, salbuespen egoeratik egoera normal batera iristeko... euskararen egoera normala dela frogatzen saiatzea neurri batean oiloei hortzak bilatzea bezalakoa litzateke". Soziolinguista honen aburuz, egia da euskararen bidean "hobekuntzak ageri direla, baina beste fronte batzuetan, funtsezkoak direnak eta hizkuntzaren egoeraren normaltasuna adierazten dutenak –hizkuntzaren eguneroko erabilera arruntak, arnas-guneak eta abar–, aurrera ez da egin, baizik atzera".

Lionel Jolyk bi ariketa soziolinguistikoko egin zituen *Jakineko* artikuluan. Batetik, Jaurlaritzak prentsaurrekoan agertu zuen diskurtsoa aztertu zuen; bestetik, Euskal Herriko egoera soziolinguistikoa buruz agintariek agertu zituzten iritziak.

Isabel Celaáren hitzok hartu zituen hizpide: "Ez da normala herrialde batek herritarrei beren hizkuntza ofizialean inolako hizkuntz ziurtagiririk exijitzea administrazio publikoan, adibidez, lanpostu batera sartzeko orduan". Jolyk, normaltasunari buruzko

Baliokidetasunak

Hona tituluak aurkeztetik salbuesteko dekretuak baliatuko dituen oinarriak:

B1 maila. DBHren erdia euskaraz ikasi dutenentzat. Garai bateko 1. Hizkuntza Eskakizunaren baliokidea da. Euskarazko testu argietako ideia nagusiak ulertzeko gaitasuna dute B1 dutenek; oinarrizko gaitasuna dute ahozko komunikazioan eta idaztean.

B2. Batxilergoaren erdia euskaraz ikasi dutenentzat. 2. Hizkuntza Eskakizunaren baliokidea da. Testu zehatz edo abstraktuaren ideia nagusiak ulertzen dituzte maila honetan, solasaldietan erraz molda daitezke, eta gai askori buruz idazki argi eta zehatzak egin

ditzakete. Bi mailotan, B1 eta B2, ikasleek, ezarritako ikastorduak betetzeaz gain, Euskara eta Euskal Literatura ikasgaia gainditua izan behar dute.

C1. Unibertsitate ikasketak euskaraz egiten dituztenentzat. EGAREN baliokidea da. Nolabaiteko zailtasuna duten testu luze mota asko uler ditzakete C1 lortu dutenek, esanahi inplizituak barne.

C2. Doktore tesia euskaraz egin dutenak eta hainbat titulu dituztenak. Entzun eta irakurtzen den ia guztia ulertzeko gaitasuna eskatzen du C2k. Erraz komunka daitezke ahoz eta idatziz, zehaztasun handiarekin eta era ondo egituratuan.

ZALDI ERO

gogoeta egin ondoren, dio: “Hainbat herrialderen kasuan, haien egoera soziolinguistikok kontutan hartuta, egia da bertoko hizkuntz ziurtagiririk eskatzea zentzugabekeria litzatekeela, normala ez litzatekeela. Baina euskararen, Euskal

Herriaren egoera soziolinguistikoa, ez da herri horien egoera, eta agian beste testuinguru batean normala ez denak zentzua du hemen, bertoko testuingurua kontuan hartuta, eta erabat normala beharko luke izan, egoera aldatzen ez den bitartean behintzat. Bilbo ez da Paris edo Londres, euskara Bilbon ez da frantsesa Parisen edo ingelesa Londresen. Horregatik, hezkuntza sistema, hizkuntza politika eta hizkuntzen ziurtagirien kudeaketa han eta hemen ezberdin egin behar da. Baina Parisen eta Londresen ere gauzak ez dira hain sinpleak”. Prentsaurrekoan sailburuek adierazi zutenenez, “euskara normaltzeko, herrialde normal batean bizi garela eta herri honek hezkuntza-sistema normala duela onartu behar dugu”, eta, soziolinguista honen erantzuna: “Euskal Herria herrialde normala da, zalantzarik gabe, baina bere ezaugarriak ere baditu eta horietariko bat eleaniztasun sozial desorekatua da, eta ezaugarri hori kontutan hartu behar da, bereziki hizkuntzak eta hezkuntza ereduak kudeatzerakoan”.

Lionel Jolyri interesgarri zitzaion bigarren azterketa ere, hau da, diskurtsoari zegokiona: “Ikustea nola krisi ekonomikoa eta diskurtso instrumentala zabaltzen ari diren gizartean”.

“Euskaltegiok %30eko galera izango omen dugu ikasleetan. Hori horrela gertatuko da, ala hori gerta dadin bideak jarriko dira?”

JON ZABALA, MAILU LASARTE, IKA

Agintarien hitzok ondoren: “Gaur egun 37.000 pertsona ari dira euskara ikasten HABEko euskaltegietan. Haien artean, laurden bat baino gehiago 16 urtetik 25era bitarteko gazteak dira eta salbuesteari buruzko dekretuak onurak ekarri ahal

dizkie, azterketetara aurkeztu behar ez izateak dakarren dirua eta denbora aurreztearekin. Baina ez da diru kontua bakarrik. Ezin dugu onartu gazteek beren urte onenak ezertarako balio ez duten alferrikako tramiteetan murgilduta ematea”. Eta Jolyk, zorrotz eta ozpin: “Noski, ikasle gutxiago bada euskaltegietan irakasle gutxiago beharko da eta krisi garaian administrazioarentzat hori garrantzitsua da. Euskararen aldeko hizkuntza politikarik ez egiteak ere diru gehiago aurreztuko luke baina, agian, eta momentuz, horrek koste sozial eta politiko handiegia suposatuko luke”.

Paris eta Londresko ereduez ere mintzatu da soziolinguista: “Nola egiten ote dute Parisen eta Londresen langile egokiak, hizkuntza ‘behar den bezala’ dakitenak kontratatzeke? Parisen frantses ziurtagiririk eskatzen al da? Gehienetan ez, gaitasuna ziurtatzeko modua askoz errazagoa, naturalagoa da: administrazioan zein enpresa pribatuetan sartzeko, hautapen prozesuan zehar hainbat ariketa ahoz, idatziz, elkarrizketa eta abar egiten da. Ariketa horietan guztietan hautagaiak hizkuntza erabili behar izaten du eta beraz prozesu osoan bere hizkuntza gaitasuna neurtzen da eta ondo-

"Krisi ekonomikoa eta diskurtso instrumentala zabaltzen ari dira gizartean"

**LIONEL JOLY,
SOZIOLINGUISTA**

dundu omen dira. Horiatarik 100.000 euskaltegien lanari zor zaio. Bada zerbait, gero. Zenbat gastatu dute Hezkuntzan, 200.000 horiek produzitzen? Zenbat dirurekin euskaldundu ditugu guk euskaltegietan, hau da, gainerako 100.000 horiek? Esan ere egin genion Baztarrinari: 'Kontuak atera, mesedez, egin kalkulua, Hezkuntzara bideratzen duzuen diruaren hamarrenarekin erdia produzituko genukeen'. Miren Azkarateren garaian ere ez zen diferente izan, euskaltegiak bai, baina ez. Azkarateren arabera, Hezkuntzak euskaldundu behar zuen Euskal Herria. Edo EAE. Baina 30 urtean ez du egin".

Zer esan die Jaurlearitzak euskaltegiei? "Bost urtean %30eko ikasle galera izango dugula. Plan estrategikoak dio hori, EAEko euskaltegiez ari dela. Zerk eragingo du jaitsiera? Besteak beste, dekretu zirriborro honek, hau da, hainbat lagun agiriak aurkeztetik salbuesteak. Bestalde, hor da beti krisia. Ekonomia. Gure galdera zera da: %30eko galera izango omen dugu ikasleetan. Hori horrela gertatuko da, ala hori gerta dadin bideak jarriko dira? Azken finean, egiten den hizkuntza politikaren gorabeheran dago hori", esan digute Zabalak eta Lasartek.

IKAko arduradunon iritziko, hainbat lagun euskara agiria aurkeztetik salbuesteak ez du onik ekarriko. "Ikasle horietarik asko funtzionarioen bidean sartuko dira, euskarazko gaitasun hartzaile bai, baina sortzaile izan gabe. Itxuraz bai, euskaldunak izango ditugu Lakuan —eman dezagun, Jaurlearitzaren egoitza nagusian—, baina gaztelaniaz zuzendu beharko gara hara. Horri dagokionez, esaterako, badugu Trebakuntza Programa bat abian. Haren bidez hemeretzi irakasle ditugu Lakuan, lanean, EGA edo laugarren mailako tituluaren jabe diren langileei euren lana egiten laguntzeko. Ahozko zein idatziko erabilerara bultzatzeko modua da". Agiriak aurkeztetik salbuesteak, berriz, otar berean jarriko ditu nahasian euskaldun hartzaileak eta sortzaileak. "Askok euskarazko agiriak ematen

rio, modu errazean, naturalean kanpoan gelditzen da hizkuntz gaitasun nahikorik ez duena (edo estandarrarekin ondo moldatzen ez dena). Naturaltasuna, normaltasuna aldarrikatu badira dekretua defendatzeko, ondoriozta genezake, beraz, laster administrazioetan sartzeko frogak euskaraz egingo direla... baina noski, testuinguru soziolinguistikoak ezberdinak dira".

Euskaltegiak, bigarren mailako seme-alabak

Jon Zabala eta Mailu Lasarte izan ditugu solaskide. Biak ere IKA euskaltegiaren zuzendari dira Gasteizen. Galdezka joan gatzazkie eta, elkarrizketaren harian, min zorreak ere agertu dira: "Oraingo Gobernuak esan bai —eta lehengoak ere berdin—, euskaltegiak hau eta hura, baina gu bigarren mailako seme-alabak izan gara beti. Sektore estrategikoa garela esaten digute, beti. Azkena, joan den irailaren 27an entzun genuen". Egun hartan agerraldia egin zuten euskaltegiek Gasteizko Legebiltzarrean. Euskaltegiek hitz egin zuten, eta baita alderdietako ordezkariak erantzun ere. "Gure alde hitz egin zuten denek! Baita PPK eta UPDK ere. Gure alde, zalantzarik gabe. Eta, hortaz, zer pasatzen da hemen? Mundu guztia ados, Aralar, EAJ, PSE-PSOE —baina ez dago dirurik—, esaten zuten sozialistek—, denak ados, 'sektore estrategikoa' eta gainerakoak. Orduan, zer?".

Esatekoak dituzte bi arduradunok, esateko zahar eta berriak: "Hizkuntza Politikarako sailburuorde ohi Patxi Baztarririk idatzia du, joan deneko 25 urtean 300.000 lagun euskal-

Blanka Ugarte, Gasteizko Hegoalde euskaltegiko zuzendaria

«Agintariak arazo bat dute Hezkuntzan, baina estali nahian ari dira»

Egina duzue gogoeta dekretuaren inguruan.

Gozoki pozoitua da. Neurri popularra, oparia jendearentzat, baina euskararen kalitatearen kontra egiten duena argi eta garbi eta behin indarrean jarriz gero, atzera egiterik ez duena. Gurea oso euskaltegi txikia da, ez dugu pisurik sektorean, eta eragin handia izango du gure geroan. Urteko batzar nagusian hitz egin genuen. Hemenetzi kidek osatzen dute zuzendaritza batzordea, badira adinekoak, oso adinekoak, eta gazte sasoikoak. Bada, zaharrenek jo zuten gogorren: “Dekretua hau? Manifestazioa egin behar dugu! Euskaltegiak bildu behar ditugu”. Horretan gaude oraindik. Irabazi asmorik gabeko elkarte gara lanean.

Kalte egingo dizuela esan diguzu...

Gure euskaltegiari, bai. Neurri ekonomikoa da. Celaák zioenez, ez da normala hizkuntza egiaztatzea eskatzea. Ez da normala? Euskararen egoera ere ez da normalizatu! Diskriminazio egoera bizi du. Celaák esan zuen beste hori ere, “ikerketa zientifikoteknikoa” hartu zutela oinarrian. Bai, eta helburua duzue politikoa, eta ekonomikoa! ISEI-IVEIren ikerketaren emaitzak ezagutzen ditugu, ondo ezagutu ere, eta emaitzak ez ziren onak. Esaten zuten 16 urtera arte curriculumaren %50 baino gehiago euskaraz egin duenak B1 maila ez izatea, hezkuntza sistema kuestionatzea dela. Irakasle kompetenteak, material kompetenteak, habitat kompetentea aipatu zituen Celaák. Bada, irakasleak eta materialak alde batera utzita, Gasteizen, habitat delako hori ez da oso kompetentea, ala?

Euskaltegiaren geroaz mintzatu zatazkit...

Gerora, askoz jende gutxiago etorriko da. Jendea, euskara maila aurkeztetik salbuesita egongo delako.

Hara, guri B eta D ereduko hainbat jende etortzen zaigu Gasteizen. 17-18 urte dituzte, EGA atera nahi dute, baina ez dute C1 mailarik. Dena euskaraz eman dutenak ere, larri. Hor zerbait gaizki ari gara egiten. Ikastola jakin batean, D ereduan ikasten ari diren ikasleak ditugu, EGA prestatzen. Horien %20k gainditu ohi du froga lehenengoan. Ikasle horiek, oro har, ez dute mailarik, eta geroan ez zaie exijituko. Tituluaren mailako aitortza emango diete, mailarik izan gabe. Dekretua euskararen kalitatearen kontra doa, zuzen-zuzen. Eta ondoko belaunaldien mailan ere eragingo du. Beste kasu bat: ikastetxe jakin batean H ikastaroa ari gara eskaintzen, hau da, EGAtik gorako ikastaroa. Irakasleak EGAdunak dira, baina ez dutenez euskaraz hitz egiteko ohiturarik, maila galdu dute. Egoera iraultzen saiatzen ari dira orain... Bai, agintariak arazo bat dute Hezkuntzan, baina estali nahian ari dira.

ZALDI ERO

Blanka Ugarte, Jose Mari Mouriz Altunarekin, Gasteizko Hegoalde euskaltegiakoak.

duen mailaren aitortza izango dute, baina ezingo dute euskara erabili, ez dutelako jakingo; ez bere lana egiteko beste, behintzat. Elebidun hartzaile dira, baina ez sortzaile. Eta nola emango diogu C1 mailako eskola, C1 maila aitortua dioten bati? Barkatu, baina kristo bat iruditzen zaigu. Hezkuntzak teoriarik eman behar duena emango balu, ados ginatke. Bestela, ez”. Ikasgaien erdia euskaraz egin duten guztiak zaku berean sartu, ez: “Ezin dira Gasteiz eta Aulesti konparatu, adibidez”. Horra inguruko egoera soziolinguistikoaren garrantzia, dekretuak aintzat hartzen ez duena.

Erreportajea ontzen ari ginela, berriz, Eusko Jaurlaritzaren jakinarazpena joan den

otsailaren 17an. “Euskara-maila egiaztatze-ko azterketen matrikula epeak irekitzear dauden honetan, Hezkuntza Sailak eta Kultura Sailak gogorarazi nahi dute dekretu berri bat tramitatzen ari dela, administrazio publikoan lanpostu bat lortu nahi duten eta ikasketak euskaraz egin dituzten pertsonak hizkuntzen ziurtagiriak aurkeztetik salbuesitiko dituen (administratibotik kanpoko beste lanpostu batzuei ere aplikatuko zaizkie salbuespen horiek, irakaskuntza pribatuko eta euskaltegiak bezalako beste zentro homologatu batzuetako irakasleei esate baterako)”. Eta tar-tar-tar, eman suari egurra. ■

